

Lliçó de graduació de la promoció 2016

Klaus-Jürgen Nagel

profesor del Departament de
Ciències Polítiques i Socials

Acte acadèmic de graduació
de la promoció 2016

Barcelona, 2 de juliol del 2016

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

Benvolgut rector, professors, estudiants i familiars,

Avui és un gran dia!

Felicito els estudiants, entre altres coses, per haver-nos aguantat, als professors, durant tots aquests anys.

Aprofito, també, per felicitar els professors per haver-vos aguantat durant tots aquests anys.

Però, sobretot, felicito els familiars i les parelles per haver-vos aguantat aquests anys, quan anàveu bojós per preparar treballs i exàmens... I per aguantar-nos, si més no per referències, també a nosaltres, els professors.

Rector, professors, estudiants, familiars, senyores i senyors,

Com passa el temps!

Però, només han estat quatre anys!

Ja sé que no se n'ha de parlar tant, que eren quatre anys. Però que no tingui por el rector: no parlaré del sagrat número quatre, les quatre direccions, els quatre elements, els quatre rius del paradís, arcàngels, evangelis, patriarques... , perquè també eren quatre els genets de l'apocalipsi.

Consta que vosaltres heu fet carreres de quatre anys, i han estat quatre anys ben mogudets. Fa quatre anys, Catalunya va veure la primera marxa milionària per un nou estat. Fa quatre anys, a Espanya, es parlava dels "indignados" i, al món, feien estralls els *occupy*. Als països àrabs, se sentia aire de primavera. Va aterrar (és un dir) el primer robot a Mart.

I Espanya, l'any 2012, es va proclamar campiona d'Europa guanyant a Itàlia 4:0. *Tempora mutantur?*

Fa quatre anys, es va elegir François Hollande, es va tornar a elegir Obama..., i també a Putin. Però mentre Obama ara se'n va, Putin es queda. Com també sembla que es queden altres que ja hi eren: Rajoy, Merkel...

No tot ha canviat, per tant. A Síria, ja hi havia guerra civil i ja s'ofegava gent al Mediterrani. Fa quatre anys es va acceptar un mecanisme financer que havia de

treure els estats del sud d'Europa de la crisi. I la Xina i el Japó ja discutien la sobirania d'aquestes petites illes al Pacífic...

I si del Windows 8 al 10 actual (oi que és el 10?) hi ha molta diferència, que m'ho diguin els que hi entenen.

Tempora mutantur?

La frase llatina continua: *et nos mutamur in illis* ("i nosaltres canviem amb el temps").

Els quatre anys, segurament, els heu viscut de manera diferent. Segurament, aquí hi ha molts estudiants, i potser encara més pares i parelles, als quals els semblava que no s'acabaven mai. Però, també és possible que hi hagi algú que, avui, o potser demà o d'aquí més, trobarà que el temps li ha passat ràpid.

Davant de Déu o de l'evolució (quan encara els humans no hi intervenien), quatre anys no són res. Per a un newtonià, un minut és un minut i quatre anys són quatre anys, aquí i a la Contxintxina. Per als filòsofs, però, seria la noció de temps la que compta. Tenir tal noció diferencia l'humà de l'animal. Sembla que les noves recerques sobre com funciona el cervell humà els donen la raó. Ens és difícil, als humans, separar noció de temps, consciència i percepció de la realitat.

Aquesta noció del temps, i aquí segurament estarien d'acord els historiadors, pot ser diferent en èpoques diferents. Quatre anys no tenen la mateixa durada percebuda en tots els temps. En ciències socials, des de Norbert Elias, vinculem la creixent conscienciació del temps al procés de civilització, i la noció social del temps, a la coordinació de grups humans cada vegada més grans, sobretot amb l'arribada de la societat industrial i la necessitat de planificació de la producció que aquesta engloba. Per als polítics en particular, quatre anys són ben sovint la durada d'un mandat legislatiu. En molts països, hi ha iniciatives de prorrogar els mandats legals, que contrasten amb una realitat que s'acaben abans d'hora. Per als economistes, *time is money*. Quan per a Sèneca era encara un bé més preciós que els diners, però que els humans tenien la tendència a malgastar. A les grans empreses globalitzades, cada vegada mana més l'interès dels grans inversors de rebre els seus dividendes cada any, incentivant un ritme d'acumulació més frenètic.

Tantes disciplines, tantes nocions del temps. Ni la física postnewtoniana ens en dóna una definició absoluta. Albert Einstein, que tenia una capacitat potser poc professoral d'expressar-se amb claredat, fins i tot quan calia explicar la

relativitat, va dir: si estàs dues hores assegut al costat d'una noia maca, penses que ha passat un minut; però si t'asseus un minut damunt un forn calent, penses que han estat dues hores.

Què queda? Només varietat, sense cap possibilitat d'establir pautes? Sembla que sigui així, quan trontollen fins i tot les veritats eternes de Sepp Herberger, el famós (a Alemanya) entrenador del primer equip de futbol alemany que va guanyar el campionat del món (en un llunyà 1954), i que deia que la pilota era rodona i que cada partit durava 90 minuts. 90 minuts? Mireu quants gols es fan, avui, en temps afegit.

Quina conclusió podem treure'n?

Podem buscar les pautes. Si t'has de finançar quatre anys d'estudis treballant, si tens pares no benestants, quatre anys poden ser molts. Si la família et necessita per portar diners a la llar, també. Si estudies amb 18 o amb 30 o amb 50 (penseu en el *life long learning*, encara que no sigui, cas poc probable, a la Universitat Pompeu Fabra), els quatre anys poden tenir un *feeling* diferent. El que dic és que poden haver-hi diferents nocions del temps per característiques socials, econòmiques, culturals, d'edat, etc., però tanmateix, identificables.

Entre absolutitzar la importància del rellotge mecànic, i intentar, en va, negar qualsevol necessitat de gestionar el temps, potser hem de tornar a Sèneca, que observava que les activitats frenètiques, destinades a guanyar temps, a l'hora de la veritat ens en fan perdre. No ho dic, bé no només, per criticar els qui pensen que amb l'arribada del mòbil i la possibilitat de canviar les cites cada dos per tres ja no cal gestionar el temps.

També ho dic per reflexionar sobre la universitat, que per evitar l'Escilla de l'esclerotització de vegades cau en la Caribdis, la trampa dels modismes fugissers que canvien cada dos per tres. O com diu la dita alemanya: cada dia es condueix una altra truja pel poble (el diccionari tradueix: cada dia s'arma un nou escàndol).

Però, si bé hem pecat massa per un costat o per tots dos, confio que almenys la universitat, l'última institució medieval (amb la monarquia, que diria la meva dona), en les diferents disciplines aquí representades, cadascuna amb la seva noció particular del temps, us hagi ajudat a descobrir per vosaltres mateixos lògica, metodologia, clàssics, exemples i estructures que d'alguna manera us ajudin a trobar, per vosaltres mateixos, la vostra noció del temps.

Ja sé que ara podríem passar al *Gaudeamus igitur*, per això que parla de la

juventus i de la *senectas*, i de la relativitat de tot plegat; però encara no toca, i a més a més canto fatal.

Jo ara plego. Ara que l'UCA de polítiques recupera les classes de retòrica, potser recordo les regles d'oratòria que s'atribueixen al meu compatriota Martí Luther. Són tres: *Tritt fest auf, mach's Maul auf, hör bald auf*.

Suposo que les heu entès tots; però per si un cas les tradueixo.

Tritt fest auf: literalment, “trepitgeu fort”, i en sentit figuratiu, “mostreu-vos segurs de vosaltres mateixos”. *Mach's Maul auf*: literalment, “obriu bé la boca, vocalitzeu”, i en sentit figuratiu, “parleu clar allà on calgui, no calleu allà on hagueu de parlar”.

I l'última, la més important. *Hör bald auf*, “acabeu aviat”.

No sé si he complert bé les primeres dues regles, però almenys vull complir la tercera.

Felicitats, i celebren força, i si voleu, celebren força temps.

